

Mottakere av rundskrivet: (sett kryss)

- Sdir : Sjøfartsdirektoratet
- A: 16 spesielt bemyndigete arbeidskontorer
- U: Utvalgte utenriksstasjoner
- P: Produsenter av utstyr ev. undergrupper
- OFF: Offshorerederier / plattformsejere / operatører
- Hov: Hovedorganisasjoner
- Andre: Alle

Nr.: RSV 12-2023

Dato: 01.01.2024

Saksnr.: 2018/78840 RHA

Gjelder til: 01.01.2029

Opphever: -

Referanse til: Regler for Lov 16. februar 2007 nr. 9 om skipssikkerhet (skipssikkerhetsloven), Forskrift 17. januar 1978 nr. 4 om laste- og losseinnretninger på skip, Forskrift 13. januar 1986 nr. 31 om kraner som brukes til lasting og lossing på skip i åpent farvann, Forskrift 4. november 1981 nr. 3793 om fartsområder, Forskrift 1. januar 2005 nr. 8 om arbeidsmiljø, sikkerhet og helse for de som har sitt arbeid om bord på skip, Forskrift 19. desember 2014 nr. 1853 om bygging og tilsyn av mindre lasteskip.

Avklaring rundt krav til laste- og losseinnretninger innen havbruk

Hensikt

Hensikten her er å veilede om krav som gjelder for løfteinnretninger installert på skip som blant annet brukes til laste- og losseoperasjoner innen havbruk.

Bakgrunnen for Rundskrivet

I samarbeid mellom Arbeidstilsynet og Sjøfartsdirektoratet ble det 29. juni 2000 publisert et forståelsesdokument som veiledet havbruksnæringen om disse etatenes mest relevante regelverk i forbindelse med røkting av fisk i havbruksanlegg.

I årene som har gått siden forståelsesdokumentet ble skrevet, har havbruksnæringens bruk av skip endret seg i stor grad. Mens transport til og fra anleggene tidligere ble gjort ved hjelp av små enkle båter, brukes det i dag langt større og mer teknisk avanserte skip til å utføre de mange forskjellige oppgavene knyttet til drift av havbruksanlegg. Sammenlignet med hva som var vanlig for mer enn tjue år siden, bruker næringen nå større og mer teknologisk avanserte sjøgående fartøy med et operasjonsmønster som må karakteriseres som sjøfart. Innholdet i forståelsesdokumentet fra 2000 er derfor i noen grad utdatert.

I det følgende rundskrivet veiledes det om hvordan begrepene «sjøgående fartøy» og «sjøfart» gir føringer for hvilke regler som gjelder for løfteinnretninger montert på skip i havbruksnæringen. Videre veiledes det om forskrifter fastsatt av Sjøfartsdirektoratet som har krav om prøving, kontroll og sertifisering av laste- og losseinnretninger. Til sist veiledes det om innfasing av ny praksis og kvalifikasjonskrav for bruk av løfteinnretninger på skip.

Arbeidsmiljølovens unntak for sjøfart

Forskrift om utførelse av arbeid¹ er hjemlet i lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv (arbeidsmiljøloven) § 1-2. Det følger av arbeidsmiljøloven § 1-2 andre ledd bokstav a at denne loven ikke gjelder for sjøfart, fangst og fiske, herunder bearbeiding av fangsten om bord i skip.

Skip og andre lignende flytende konstruksjoner omfattes av samlebetegnelsen sjøfart, og forskrift om utførelse av arbeid gjelder følgelig ikke for bruk av arbeidsutstyr om bord på skip.

Maskinforskriftens unntak for sjøgående skip

Maskinforskriften², gjennomfører EUs maskindirektiv³ og gjelder for en rekke typer arbeidsutstyr, herunder løfteinnretninger som brukes i landbaserte virksomheter. Det følger av maskinforskriften § 2 andre ledd bokstav f at den ikke gjelder for «*sjøgående fartøy og flyttbare offshoreinnretninger og maskiner installert om bord på slike fartøy eller innretninger*».

Sjøfartdirektoratet og Arbeidstilsynet er enige om at ordlyden «*sjøgående fartøy*» som brukes i maskinforskriften, tilsvarer begrepet skip slik dette begrepet brukes i skipssikkerhetsloven. Maskinforskriften gjelder følgelig ikke for løfteinnretninger installert om bord i skip.

Lektere og andre lignende flytende konstruksjoner

En leker er definert som et skrog eller skip uten fremdriftsmaskineri som skal slepes eller skyves ved all forflytning og som anvendes til **føring av last**.

Lektere som oppfyller definisjonen gjengitt ovenfor, omfattes av virkeområdebestemmelsene i skipssikkerhetsloven og er følgelig også «skip». Løfteinnretninger og andre stasjonære maskiner montert på lektere som regnes som skip, er derfor unntatt krav som følger av forskrift om utførelse av arbeid og maskinforskriften.

Tilsyn med løfteinnretninger om bord på skip

Følgende forskrifter gjelder for løfteinnretninger som brukes til laste- og losseoperasjoner om bord på skip.

1. *Forskrift 17. januar 1978 nr. 4 om laste- og losseinnretninger på skip (forskrift 1978/4)*
2. *Forskrift 13. januar 1986 nr. 31 om kraner som brukes til lasting og lossing på skip i åpent farvann (forskrift 1986/31)*

Forskrift 1978/4 gjelder løfteinnretninger om bord i skip uansett størrelse, som brukes ved lasting eller lossing ved **kai, i havn** eller annet sted i **helt innelukket farvann**, jf. § 1.

Det følger av forskrift 1978/4 § 15 første ledd at «*[l]aste- og losseinnretninger skal før de tas i bruk prøves, kontrolleres og sertifiseres av sakkyndig person.*»

Førstegangssertifiseringen som kreves etter forskrift 1978/4 § 15 skal gjennomføres og godkjennes av sakkyndig person type A, jf. forskrift 1978/4 § 5.

Årlig tilsyn kan utføres av sakkyndig person type B, jf. forskrift 1978/4 § 5 eller skipsfører, jf. § 17.

5-årlig re-sertifisering skal gjennomføres og godkjennes av minimum sakkyndig person type B. jf. § forskrift 1978/4 § 18.

Forskrift 1986/31 «*gjelder dekkskraner med tilhørende løst utstyr som anvendes til å laste og losse på skip i åpent farvann.*»

¹ Forskrift 6. desember 2011 nr. 1357 om utførelse av arbeid, bruk av arbeidsutstyr og tilhørende tekniske krav

² Forskrift 20. mai 2009 nr. 544 om maskiner

³ Europaparlamentet og Rådets direktiv 17. mai 2006 nr. 42 om maskiner og endring av direktiv 95/16/EC

Det følger av Sjøfartsdirektoratets praksis at ordlyden «*åpent farvann*» viser til fartsområde 3 eller større fartsområde, jf. forskrift 4. november 1981 nr. 3793 om fartsområder, § 9.

Det følger av forskrift 1986/31 § 11.5.1 at førstegangssertifiseringen skal gjennomføres og godkjennes av sakkyndig person type A-1.

Det følger at forskrift 1986/31 § 11.5.2 at årlig kontroll skal utføres av sakkyndig person type B-1.

5-årlig re-sertifisering skal gjennomføres og godkjennes av sakkyndig person type B-1, jf. forskrift 1986/31 § 11.5.1.

I tillegg har Sjøfartsdirektoratet sertifisert en rekke sakkyndige virksomheter type A-1 som er godkjent til å gjøre alle typer sakkyndig kontroll av løfteinnretninger på norske skip og flyttbare innretninger, jf. forskrift 2017/2381 § 3.

Lenkene nedenfor inneholder informasjon og oversikt over sakkyndig personer og sakkyndige virksomhet type A-1 som kan føre tilsyn med løfteinnretninger om bord på skip.

<https://www.sdir.no/sjofart/fartoy/tilsyn/godkjente-personell-og-kontrollforetak/>

<https://www.sdir.no/veiledninger/sakkyndig-personell-norge/>

<https://www.sdir.no/veiledninger/sakkyndig-personell-utland/>

[Du vil finne en oversikt over sakkyndige virksomheter type A-1 her - Sjøfartsdirektoratet](#)

Innfasing av ny praksis

Skip med løfteinnretninger utformet, konstruert og godkjent på bakgrunn av regelforståelsen som fulgte av forståelsesdokumentet 29. juni 2000, kan fortsatt kunne brukes og vil ikke få endrede krav før løfteinnretningene bygges om eller bruken endres.

Løfteinnretninger er typiske bestillingsvarer. Underliggende struktur, styrke og tilhørende styringssystemer bør allerede på bestillingstidspunktet være vurdert både når det gjelder nybygg og eventuelle ombygginger. Innfasingen av krav fastsatt av Sjøfartsdirektoratet som gjelder laste- og losseinnretninger på skip som brukes i havbruksnæringen skal være gjennomført ikke **senere enn 1. januar 2024**.

Med henvisning til forskrift 1978/4 og forskrift 1986/31, vil kravene til den som skal utføre førstegangssertifisering, årlig kontroll eller 5-årlig inngående kontroll av laste- og losseinnretningene bestemmes av løfteinnretningenes tiltenkte bruk og anvendelse. Dagens krav vil i mange tilfeller medføre at løfteinnretningene skal oppfylle kravene angitt i forskrift 1986/31, noe som vil skape store utfordringer knyttet til både design og kontrollomfang. Som en midlertidig løsning frem til ny forskrift for løfteinnretninger er utarbeidet vurderer Sjøfartsdirektoratet at Skipssikkerhetsloven § 9 er oppfylt om punkt 1-3 nedenfor er ivarettatt:

1. Byggetekniske krav til løfteinnretninger som benyttes i havbruksnæringen kan følge forskrift 1978/4 ved sertifisering av løfteinnretningen.
2. Minimum sakkyndig person A benyttes ved førstegangssertifisering.
3. Minimum sakkyndig person type B benyttes ved årlig kontroll, hvor det ikke tillates at mannskapet gjør årlig kontroll.
4. En kontroll iht. Arbeidstilsynets ordning for sakkyndig virksomhet vil ikke oppfylle Sjøfartsdirektoratets regelverk med tanke på førstegangs-, årlig og 5-årlig kontroll.

Kommer Sjøfartsdirektoratet over løfteinnretninger som er blitt sertifisert iht. punkt 4 over, vil det bli utstedt pålegg til reder med krav om ny sertifisering iht. punkt 2 eller 3, om kontrollen er utført etter 1. januar 2024.

Kvalifikasjonskrav

Når arbeidstakere/mannskap bruker eget utstyr for laste- og losseoperasjoner, gjelder egne krav.

Når arbeidstakere/mannskap bruker utstyr for laste- og losseoperasjoner som tilhører annen virksomhet, er det reglene for den virksomheten som eier utstyret som gjelder. Dvs. når f.eks. mannskap på båt bruker løfteinnretning (kran) montert på kai, gjelder kvalifikasjonskrav etter arbeidsmiljølovgivningen for bruk av kranen. Hvis arbeidstaker ansatt i landbasert virksomhet bruker kran montert på båt, gjelder kvalifikasjonskrav etter skipssikkerhetsloven for bruk av kranen.

Lenken nedenfor gir tilgang til mer detaljerte beskrivelser av kvalifikasjonskrav for kranførere på norske skip:

<https://www.sdir.no/aktuelt/nyheter/kompetansekrav-til-kranforere-pa-norske-fartoy/>

Knut Arild Hareide
sjøfartsdirektør

Linda Bruås
avdelingsdirektør